

Izpred državnega sodišča.

Pokojnina vdove po državnem, dne 22. februarja 1879. l. v 8. službenem letu, a vsled napora v službi umrlem uradniku.

C. kr. državno sodišče je na tožbo Marije R. pl. B. zoper c. kr. vlado z rzsodbo z dne 4. julija 1906 št. 270 drž. sod. spoznalo za pravo:

I. Tožnici M. R. pl. B. pristojta kakor vdovi po dne 22. februarja 1879 v K. umrlem c. kr. okrajnem tajniku I. B. R. pl. B. pravica do normalne pokojnine.

II. Tožena c. kr. vlada v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel je radi tega dolžna, tožnici M. R. pl. B.: a) izplačati v 14 dneh proti izvršbi že zapadlo, za čas od 1. marca 1879 do konca julija 1906 zaostalo pokojnino v skupnem znesku 5715 K 49 h s 5% obrestmi od 5. junija 1906. kot dneva vročitve tožbe dalje, in znesek 448 K 40 h na pravnih stroških; b) izplačevati v prihodnje zapadajoče zneske letne pokojnine 831 K 25 h, po odtegnitvi milostne pokojnine letnih 400 K, v mesečnih, z 2. avgustom 1906 počenjajočih anticipatnih obrokih proti izvršbi.

Razlogi.

Dne 18. junija 1871 za okrajnega tajnika imenovani in dne 27. junija 1871 zapriseženi, pozneje dne 23. julija 1874 v komisijo za odmero zemljiškega davka v K. članom in ekonomičnim referentom poklicani I. B. R. pl. B. na dan svoje smrti 22. februarja 1879 še ni dovršil deset let državne službe.

Po najv. norm. resoluciji z dne 26. marca 1781 toč. 1 torej nista imela niti on, niti njegova vdova pravice do doživljenske preskrbe, nego le do odpravnine v znesku enoletne plače. Točka 5. te pokojn. normale je sicer določila, da se ima onemu, ki je postal radi umobolnosti, bolezni ali oslepenja brez lastne krivde pred dovršenimi 10 leti službe za vsak krušni zaslužek nesposoben, pustiti eno četrtno plače, razun če se mu je ta nesreča pripetila v izvrševanju službe, v katerem slučaju se more ž njim tudi boljše postopati.

Ali točka 10. te pokojn. normale je brez izjeme določila, da so soproge tistih, kateri so služiti šele pričeli in še nimajo

10 službenih let, od pokojnine izključene. V tem pogledu pa je že najv. odločba z dne 26. aprila 1791 povodom posebnega slučaja odobrila poročilo dvorne kamore z dne 16. aprila 1791 in za vse prihodnje slučaje pravilo odredila, da ima vdova državnega uradnika, ki se je pred 10 službenimi leti v službi ponesrečil, pravico do državne preskrbe s četrtno pokojnikove plače.

Pomen »ponesrečenja v službi« izhaja iz najviš. roč. pisma z dne 25. decembra 1819, najud. predloga dvorne komore z dne 15. januarja 1820 in najv. odločbe z dne 30. junija 1820; v njih smislu prejmejo vdove po uradnikih, o katerih se izkaže, da so radi uradovanja pred 10 službenimi leti izgubili življenje, pokojnino v znesku četrtnine soprobove plače.

V enakem zmislu so povodom posebnih slučajev izšli sklepi dvorne komore z dne 10. januarja 1811 št. 751, 17. maja 1822 št. 19.360, 15. februarja 1839 št. 4589.

Še človekoljubnejša je določba §-a 2 sedaj veljajočega zakona z dne 14. maja 1896 št. 74, po kateri se ima z državnimi uradniki, učitelji in slugami, ki so vsled bolezni ali nezakriviljene telesne poškodbe postali za službo nesposobni, če tudi še niso 10 let, pač pa vsaj 5 služili, tako ravnati, kakor da bi bili že 10 let resnično dovršili. Po §-u 5 in 16 zakona velja ta določba tudi za njih vdove.

Uvaževaje in uporablja je navedene določbe v tem slučaju se je c. kr. državno sodišče prepričalo, da je tožnica M. R. pl. B. zadobila s smrtjo svojega soproga pravico do normalne pokojnine in da ji le-ta še danes pristaja.

Po izpričevalu zdravnika drja. E., primarija dež. bolnice v Z., z dne 15. okt. 1879, potrjenem in poverjenem od c. kr. okr. zdravnika dr. M. v K. dne 20. okt. 1879, je dognano, da je pok. I. B. R. pl. B. umrl na encephalitičnem ognjišču desne hemisphere velikih možgan in da so to edini vzrok njegove bolezni in smrti ponovne insolacije in ogromni napor v službi.

Zlasti potrjuje dr. M., da je bil sam priča napora in trajajočih insolacij, katere je trpel I. B. R. pl. B. kakor referent komisije za odmero zem. davka; on sam ga je opominjal, naj na tak način ne stavi svojega življenja v nevarnost, nakar mu je odgovoril, da je za izpolnitev službene dolžnosti neobhodno potrebno.

Sodno overovljeno izpričevalo M. B., glavarja od l. 1874. do l. 1879., C. L., evid. geometra od l. 1874. do l. 1878. in A. V., notarja, vseh v K., iz mesecev marca in aprila 1906 potrjuje dalje, da je pok. I. B. R. pl. B. popolnoma zdrav nastopil svojo službo v K., da je bilo njegovo službovanje združeno z ogromnim naporom, da je bil na komisijah izpostavljen vremenu vsake vrste in da je moral, če je hotel storiti svojo dolžnost, delo pretiravati; po mnenju teh treh svedokov in po tem, kar so slišali od zdravnikov v onem času, so bolezen in smrt pokojnika zakrivili edino naponi in ponovne insolacije v službi.

Pri tem položaju c. kr. državno sodišče mnenju odloka c. kr. min. za notr. dela z dne 27. junija 1905 št. 28.413 »da dokaz, da je smrt tožničinega soproga prišla iz ponesrečenja v službi, ni nedvomno dognan,« nikakor ni moglo pritrditi.

Nasprotno smatra c. kr. državno sodišče ta dokaz za dognan in pravico tožnice do normalne pokojnine v zmislu najv. odločbe z dne 26. aprila 1791 in tem več po §-u 2 in 5 zakona z dne 14. maja 1896 drž. zak. št. 74 za popolnoma utemeljeno. (Odst. I. razsodbe.)

Pri določitvi zneska tožničinega zahtevka se je uvaževalo, da je njen soprog, okrajni tajnik, bil uradnik X. činovnega reda, da je za časa svoje smrti po zak. z dne 15. aprila 1873 drž. zak. št. 47 užival letne plače 900 gld. in po §-u 6 cit. zak. kvinkvenalno doklado 50 gld., skupaj torej imel v pokojnino vračunljivih aktivitetnih dohodkov 950 gld. Dalje se je uvaževalo, da se je tožnici z najv. odločbo z dne 16. januarja 1880 dovolila od tega dne dalje milostna pokojnina letnih 200 gld., katere še danes uživa in katero je treba v normalno pokojnino vračunati. Končno je prišlo v poštev, da se je po predpisih, veljajočih ob smrti I. B. R. pl. B. in do uveljavljenja zak. z dne 14. maja 1896 št. 74, (najv. odločbah z dne 26. aprila 1791 in 30. junija 1820) imelo odmeriti pokojnino tožnice s četrtno pokojnikove plače; da je po §-u 2—5 in 16 al. 2 zakona z dne 14. maja 1896 št. 74 pokojnina tožnice kot vdove po državnem uradniku znašala 800 K; da se zakona z dne 19. julija 1902 št. 221 pri tožnici radi tega ni uporabilo, ker dovoljuje isti povišek le za polovico prvotne normalne pokojnine, pri tožnici torej le 475 K +

polovico = 712 K 50 h, med tem ko je že po zakonu z dne 14. maja 1896 imela uživati 800 K; da pa velja za tožnico zakon z dne 24. maja 1906 št. 106, ki je dovolil nadaljni povišek do 75% prvotne normalne pokojnine, kar znaša pri tožnici 831 K 50 h, torej 31 K 50 h več, kakor je dovolil zakon z dne 14. maja 1896. (Odst. II. razzodbe.)

Izrek o pravdrih stroških je utemeljen v §-u 34 zak. z dne 18. aprila 1869 št. 44.

Dr. L.

Književna poročila.

Архив за правне и друштвене науке. Ta organ »pravnog fakulteta, univerziteta beogradskog«, ki ga urejmeta dr. Kosta Kumanudi i dr. Dragoljub Aranjelović, pričel je lani izhajati vsaki mesec v obsegu najmanje pet tiskanih pol in stoji za našo monarhijo 14 K na leto.

V prvem letu (1906) je imela I. knjiga te-le razprave: Srednjevekovna Srbija i rimsko pravo, od St. Novakovića. — Zakonodavno uredjenje porodične zadruge u Bugara, od St. Bobčeva. — Prilog našem starom nasljednom pravu, od A. S. Jovanovića. — Suspendiranje prvog srpskog ustava, februarmart 1835. god., od dra. M. Gavrilovića. — Pribavljanje svojine po našem gradjanskom zakonu, od A. Gjorgjevića. — Jedno saopštenje iz oblasti privatnoga prava: Materijalizacija privatnih prava, od Ž. M. Perića. — O odgovornosti kupaca za naknadu štete kod javnih prodaja, od M. Tađića. — Okupacija kao način pribavljanja svojine, od A. Gjorgjevića. — Javna prodaja nepokretnosti i obaveza kupca na njoj, koji cenu ne položi, od M. Stojanovića. — Ženitba i udatba u sjevernoj Dalmaciji, od dra. A. Mitrovića. — Dokle, do koga momenta i do kog stadijuma spora ima mesta pozivanju u zaštitu po našem gradjanskom sudskom postupku, od M. Popovića. — Parnice zbog računa, ili objašnjenje glave XII. sudskog postupka u gradjanskim parnicama, od Gj. B. Nestorovića. — Bitni uslovi za tečaj, od S. Radojičića. — Treba li porotu ukinuti ili reformirati? od dra. B. Markovića. — Dva pitanja iz našeg vladalačkog prava: I. Osnivač dinastije; II. Vladalački dom, od Sl. Jovanovića. — Srbsko-austriski carinski spor s gledišta međunarodnog prava, od G. Geršića. — Konsularna konvencija izmedju Srbije i Turske, od dra. M. Spalajkovića. — Objavljivanje diplomatske prepiske, od J. B. Jovanovića. — Infamija u kaznenom crkvenom pravu, od dra. N. Milaša. — Sudska nadležnost u bračnim sporovima, od dra. N. Milaša. — Razvitak prava i pravnih ustanova u stranim državama, od M. St. Markovića. — Trgovinski bilans izmedju Srbije i Nemačke, od dra. M. Ninčića. — Obrtni porez na bankarske i menjačke radnje, od dra. V. Bajkića. — Da li je potrebno zakonodavno objašnjenje čl. 50. i 51., u vezi sa čl. 49. zakona o neposrednom porezu, od A. Borisavljevića. — Iz političke računice. — Iznalaženje efektivne interesne stope kod zajmova,